

فرهنگ معاصر - ۱۴

ویرایش

برایان ویلسن و جمی کرسول

گزینش و گزارش

موسی اکرمی

جنبش‌های دینی جدید:  
حالتش و واکنش (گزیده)

نگارخانه  
نشر نگاه معاصر

## فهرست موضوعات

- ۱۱ ..... یادداشت برای گزینش و گزارش پاریسی
- ۱۱ ..... ۱. اشاره: چند پرسش بنیادین گذرا در دین پژوهی
- ۱۱ ..... ۱.۱. چند پرسش مهم
- ۱۴ ..... ۱.۲. کوشش برای پاسخ‌گویی به پرسش‌ها
- ۱۵ ..... ۲. دربارهٔ منبع اصلی این کتاب
- ۱۸ ..... ۳. چند نکته دربارهٔ این کتاب
- ۲۱ ..... آشنایی کوتاه با پدیدآورندگان منبع اصلی این کتاب
- ۲۵ ..... کوتاه‌نوشت‌ها
- ۲۷ ..... گزیدهٔ پیشگفتار منبع اصلی این کتاب
- ..... نوشتهٔ مدیر مرکز اروپایی مؤسسهٔ فلسفه شرقی (جمی کرسول)
- ۲۹ ..... گزیدهٔ مقدمهٔ منبع اصلی این کتاب
- ..... نوشتهٔ برایان ویلسن
- ۳۵ ..... فصل یکم جنبش‌های دینی جدید: تعداد و اهمیت آن‌ها
- ..... نوشتهٔ آیلین بلرکر
- ۳۵ ..... ۱. اهمیت آملری
- ۳۶ ..... ۲. تعداد جنبش‌های دینی جدید موجود
- ۳۷ ..... ۳. تعداد اعضاء
- ۳۸ ..... ۴. محیط فرهنگی
- ۳۹ ..... ۵. تصمیم‌گیری در مورد جنبش‌های دینی جدید

۴۱	۶. چه کسانی به جنبش‌های دینی جدید می‌پیوندند؟
۴۱	۷. تفاوت‌های زمانی
۴۲	۸. تفاوت‌های مکانی
۴۵	۹. اهمیت جنبش‌های دینی جدید برای افراد
۴۷	۱۰. اهمیت جنبش‌های دینی جدید برای دیگر افراد جامعه
۵۱	<b>فصل دوم. شرقی شدن غرب</b>
	نوشته کالین کمبل
۵۱	۱. مقدمه: واژگانی در حال تغییر
۵۳	۲. باورهای در حال تغییر
۵۴	۳. دین معنوی و عرفانی
۵۶	۴. شرقی شدن ۱
۵۶	۵. نگرش شرقی و نگرش غربی
۵۸	۵.۱. نگرش شرقی
۵۸	۵.۲. نگرش غربی
۵۹	۶. شرقی شدن ۲
۶۰	۷. علت این رویداد
۶۱	۸. کنشگری ایزاری
۶۳	<b>فصل سوم. شکوفایی اقتصادی و جنبش عصر جدید: سودبخشی اقتصاد معنوی</b>
	نوشته بل هیلاس
۶۳	۱. مقدمه
۶۴	۲. یک دستگاه مقایسه
۶۶	۳. ثروت و رفاه فراتر از مخالفت با فرهنگ غالب
۶۷	۴. اهمیت آماری
۶۹	۵. سودبخشی اقتصاد معنوی
۷۱	۶. برخی از ملاحظات دیگر

۷۳	<b>فصل چهارم. جنبش‌های دینی جدید: بُعد حقوقی</b>
	نوشته آنتونی بزدری
۷۳	۱. مقدمه
۷۴	۲. آزادی دینی در چارچوب قانون انگلستان
۷۶	۳. آزادی عقیده و آزادی اعمال دینی
۷۷	۴. تحلیل سکولار دین
۷۸	۵. بیطرفی و جنبش‌های دینی جدید
۸۱	<b>فصل پنجم. رسانه‌های همگانی و جنبش‌های دینی جدید</b>
	نوشته جیمز بکفرد
۸۱	۱. مقدمه
۸۲	۲. کیش‌های مناقشه‌انگیز
۸۳	۳. جنبش کیش‌ستیز
۸۵	۴. تصویر جنبش‌های دینی جدید در رسانه‌های همگانی
۸۷	۵. روزنامه‌نگاران و پژوهشگران دانشگاهی و پژوهشگاهی
۹۱	<b>فصل ششم. جنبش‌های دینی جدید و سلامت روانی</b>
	نوشته لارنس لیلیستن و گری شیفرد
۹۱	۱. مقدمه
۹۵	۲. نظریه‌های «ژرف» و مطالعات تجربی
۹۶	۳. تأثیر بر کودکان
۹۶	۴. سلامت روانی و دین به طور کلی
۹۹	۵. فشار روانی-دفاع-از عهده‌برآیی و دین
۱۰۰	۶. فشار روانی و جنبش‌های دینی جدید
۱۰۳	<b>فصل هفتم. زنان در جنبش‌های دینی جدید</b>
	نوشته الیزبت پاتیک
۱۰۳	۱. نقش جنسیت در جنبش‌های دینی جدید

۲. به قدرت رسیدن زنان در «جنبش اوشو» ..... ۱۰۵
۳. آیا در روی‌آوری به معنویت، زنان تنها می‌توانند مرید باشند؟ ..... ۱۰۶
۴. سوء استفاده جنسی: نیمه تاریک رابطه مرادی-مریدی ..... ۱۰۷
۵. امیال جنسی و ازدواج در جنبش‌های دینی جدید ..... ۱۰۹
۶. مادری و زندگی گروهی: ورای خانواده همسری ..... ۱۱۱
۷. رهبری معنوی زنانه در جنبش‌های دینی جدید ..... ۱۱۳

**فصل هشتم. جنبش‌های دینی جدید و کلیساها**

نوشته کالین اسلی

۱. جنبش‌های دینی جدید پدیده جدیدی نیستند ..... ۱۱۷
۲. جنبش‌های دینی جدید از دیدگاه الهیاتی ..... ۱۱۸
۳. نقاط اشتراک ..... ۱۲۲
۴. نقاط افتراق ..... ۱۲۳

**فصل نهم. دامانهور: یک جماعت جادویی در ایتالیا**

نوشته ماسیمو اینترووینینه

۱. مقدمه ..... ۱۲۵
۲. معنویتی دیگر در پیندیمونته: شرایط تاریخی و زمینه فرهنگی ..... ۱۲۶
۳. منشأ و تاریخ دامانهور ..... ۱۲۷
۴. جهان‌بینی دامانهور ..... ۱۳۰
۵. معبد زیرزمینی ..... ۱۳۲
۶. آینده دامانهور ..... ۱۳۳

**فصل دهم. جنبش‌های دینی جدید ژاپنی در برزیل: از ادیان قومی تا ادیان «جهانی»**

نوشته پیتر کلارک

۱. مقدمه ..... ۱۳۵
۲. ویژگی‌های برجسته جنبش‌های دینی جدید ژاپنی ..... ۱۳۶
۳. واکنش در برابر مدرنیته ..... ۱۳۸

۴. زمینه برزیلی و میراث ژاپنی ..... ۱۳۹
۵. روند برزیلی شدن ..... ۱۴۲
- فصل یازدهم. کیش ستیزان در ایالات متحده: چشم‌اندازی تاریخی** ..... ۱۴۷
- نوشته گوردون ملتن
۱. مقدمه ..... ۱۴۷
۲. از «کودکان خدا را آزاد کنید» تا «بنیاد آزادی شهروندان» ..... ۱۵۰
۳. برنامه و ایدئولوژی ..... ۱۵۲
۴. رویداد جونز تاون و احیای کیش ستیزی ..... ۱۵۳
۵. کیش ستیزی بین‌المللی ..... ۱۵۵
۶. ظهور و سقوط فرضیه شستشوی مغزی ..... ۱۵۶
۷. اضمحلال «شبکه کیش-آگاهی» ..... ۱۵۷
۸. احیای کیش ستیزی در اروپا ..... ۱۵۸

**فصل دوازدهم. واکنش در برابر جنبش‌های دینی جدید در آلمان شرقی پس از**

**وحدت دوباره دو آلمان** ..... ۱۶۱

نوشته فرانک اوسارسکی

۱. پس‌زمینه ..... ۱۶۱
۲. نظریه انگ‌زنی و دین ویرانگر ..... ۱۶۳
۳. جنگ صلیبی اخلاقی در آلمان شرقی پیشین ..... ۱۶۳
۴. راهبردهای شکل‌دهی به افکار عمومی ..... ۱۶۴
۵. نقش کلیساها ..... ۱۶۵

**فصل سیزدهم. جنبش کیش ستیزی انگلستان** ..... ۱۶۹

نوشته جورج کرایسیدس

۱. مقدمه ..... ۱۶۹
۲. انواع تقابل ..... ۱۷۱
۳. گروه‌های کیش ستیز سکولار ..... ۱۷۲

۴. گروه‌های کیش ستیز مسیحی ..... ۱۷۵  
 ۵. برنامه‌زدایی ..... ۱۷۷  
 ۶. ارزیابی دستاوردهای کیش ستیزی ..... ۱۷۸  
 ۷. آثار جنبش کیش ستیزی ..... ۱۸۱

- پیوست ۱. فهرستی از جنبش‌های دینی جدید ..... ۱۸۳  
 پیوست ۲. کتاب‌شناسی گزیده جنبش‌های دینی جدید تا سال ۲۰۰۲ ..... ۱۹۷  
 نمایه نام کسان و نام مکان‌ها ..... ۲۱۵  
 نمایه نام نهادها، مکتب‌ها، دین‌ها، و جنبش‌های دینی ..... ۲۱۹

### یادداشت برای گزینش و گزارش پارسی

۱. اشاره: چند پرسش بنیادین گذرا در دین‌پژوهی
۲. درباره منبع اصلی این کتاب
۳. چند نکته درباره این کتاب

### ۱. اشاره: چند پرسش بنیادین گذرا در دین‌پژوهی

#### ۱.۱. چند پرسش مهم

۱. دین‌پژوهی گستره پژوهشی بسیار گسترده‌ئی از مسائل و موضوعات مرتبط با دین، در ابعاد گوناگون آن است.
۲. این گستره مطالعاتی رشته‌ها یا زیررشته‌های گوناگونی را در بر می‌گیرد: فلسفه دین، تاریخ دین، جامعه‌شناسی دین، روان‌شناسی دین، اقتصاد دین، انسان‌شناسی دین (در چند جلوه انسان‌شناسی مانند انسان‌شناسی فرهنگی)، جمعیت‌شناسی دین، جغرافیای دین، آسیب‌شناسی دین، زبان‌شناسی دین، شناخت‌شناسی دین، روش‌شناسی دین، ارزش‌شناسی دین، کیهان‌شناسی دین، و... دین و اخلاق، دین و سیاست، دین و جنسیت، دین و اقلیت‌ها، و...

۲. نظر به این‌که در درازنای تاریخ و در متن جوامع دین‌های گوناگون وجود داشته‌اند می‌توان رشته‌ها و زیررشته‌های گوناگون دین‌پژوهی را پژوهش‌هایی نه درباره دین، یا تنها درباره دین، بلکه درباره ادیان دانست: فلسفه ادیان، تاریخ ادیان، جامعه‌شناسی ادیان، روان‌شناسی ادیان، اقتصاد ادیان، انسان‌شناسی ادیان (در چند جلوه

انسان‌شناسی مانند انسان‌شناسی فرهنگی)، جمعیت‌شناسی ادیان، جغرافیای ادیان، آسیب‌شناسی ادیان، زبان‌شناسی ادیان، شناخت‌شناسی ادیان، روش‌شناسی ادیان، ارزش‌شناسی ادیان، کیهان‌شناسی ادیان، و... ادیان و اخلاق، ادیان و سیاست، ادیان و جنسیت، ادیان و اقلیت‌ها، و...

۳. در گستره‌های گوناگون دین‌پژوهی می‌توان پرسش‌های گوناگونی را طرح کرد. من چند پرسش مهم را، در دو سطح عام و خاص، مطرح می‌کنم:

### الف. سطح عام

(۱) دین چیست؟

(۲) آیا دین ذات یا سرشت خاصی دارد؟

(۳) در تعریف دین چه روشی را باید برگزید؟

(۴) عناصر تشکیل‌دهنده تعریف دین کدام‌اند؟

(۵) آیا باید از دین سخن گفت یا از ادیان؟

(۶) اگر باید از دین سخن گفت، چگونه می‌توان تکثر ادیان را در درازنای تاریخ و در جهان کنونی تبیین کرد؟

(۷) اگر تکثر ادیان پذیرفتنی است با چه عناصر مشترکی است که می‌توان همه را «دین» نامید؟

(۸) اگر آورندگان ادیان یا پیروان آنها تنها دین خود را «دین راستین» بدانند چگونه و با تمسک به چه معیارهائی می‌توان آنان را تأیید یا نقد کرد؟

(۹) تا کجا در «دین» دانستن یا ندانستن آنچه خود خود را «دین» می‌داند محق هستیم؟

(۱۰) عوامل پدیدآیی دین کدام‌اند؟

(۱۱) عوامل قدرت‌یابی و گسترش و ماندگاری ادیان کدام‌اند؟

(۱۲) عوامل ناپایداری و انقراض ادیان کدام‌اند؟

(۱۳) پراکنش قومی، نژادی، جنسی، جغرافیایی، زبانی، و سنی ادیان چگونه است؟

(۱۴) روان‌شناسی و روانکاوی فرد دیندار چگونه‌اند؟

(۱۵) روش‌شناسی دین و ادیان در دستیابی به آموزه‌ها و تبیین آنها و عرضه آیین‌ها چیست؟

(۱۶) زبان دین و زبان ادیان در برابر دیگر معارف بشری چه ویژگی‌هایی دارند؟

(۱۷) دین و ادیان چه سیر تاریخی‌ئی داشته‌اند؟

(۱۸) پیوند دین و ادیان با سیاست یا اقتصاد یا... چیست؟

(۱۹) پیوند دین و ادیان با قومیت، نژاد، جنسیت، سن، سطح تحصیلات، پایگاه

طبقه‌ای، و جایگاه اجتماعی و... چیست؟

...

...

...

### ب. سطح خاص

(۱) جنبش چیست؟

(۲) جنبش دینی به چه معنا است؟

(۳) جدید در برابر قدیم و/یا سنتی به چه معنا است؟

(۴) گستره زمانی-تاریخی جدید و قدیم و/یا سنتی چگونه تعیین می‌شود؟

(۵) «جنبش دینی جدید» به چه معنا است؟

(۶) آیا معیارها و تعاریف دقیقی وجود دارند تا با آنها بتوان یک پدیده را یک

«جنبش دینی جدید» دانست؟

(۷) آیا می‌توان آنچه را «جنبش دینی جدید» نامیده شده است به‌راستی

(۷-۱) جنبش دانست؟

(۷-۲) دین دانست؟ و

(۷-۳) جدید دانست؟

(۸) اگر وجود «جنبش‌های دینی جدید» را بپذیریم،

(۸-۱) در هر کشور و در سطح جهان چند «جنبش دینی جدید» وجود دارند؟

(۸-۲) مطالعات آماری درباره ترکیب آنها از نظر قوم و نژاد و سن و جنس و

زبان، و عناصر سنتی بومی و منطقه‌یی و جهانی چه نتایجی را نشان می‌دهند؟

(۹) موضع افراد گوناگون، نهادهای سیاسی، نهادهای حقوقی، نهادهای دینی سنتی،

نهادهای فرهنگی و... در برابر «جنبش دینی جدید»

(۹-۱) چگونه است، و